

znalce starší i současné literární tvorby a milovníka ryzího a vytříbeného jazyka. Současně byly tyto studie přípravou k překladu Nového Zákona i příručkou pro budoucí překladatele Zákona Starého.

Ačkoli hájil zvláštního rázu a místa své Jednoty a jí především svým dílem sloužil, odděluje ji až nespravedlivě od církve podobojí, posloužil Blahoslav celému českému protestantismu velice jednak písněmi, v nichž ostatně je i bohoslovecké práce více než bývá očekáváno, jednak a především překladem Nového Zákona, a českému národu vůbec na poli kulturním nad mnohé jiné. Jestliže na jedné straně zužoval cestu Jednoty ve stálé péči o zachování její samostatnosti, vyváděl ji na druhé straně z kulturní izolace a přispěl jako málokdo k tomu, že se Bratří stali vlivnou, ano vedoucí složkou v kulturním životě svého národa. Bylo velikou ztrátou nejen pro samu Jednotu, že tento muž, jehož rozhled objímal tak široké obzory, zemřel po lidském soudu stejně záhy jako jeho starší druh Červenka; oba dosáhli jen 48 let. Blahoslav zesnul na visitační cestě v Mor. Krumlově 24. listopadu 1571. „Otec a vozataj lidu Páně, muž veliký a znamenitý“, „veliký a drahý klín Jednoty“ jsou výrazy, jimiž jeho význam ocenil v „Knize úmrtí“ jeho pomocník B. Vavřinec Orlík.

O TOLIK starší B. Augusta ivančického seniora o něco přežil. Od svého propuštění z Křivokláta byl činný v Čechách, ale i na Moravě. Jakožto sudí Jednoty visitoval sbory — zejména po smrti B. Černého [r. 1565] — a usiloval nadále o prosazení svých starších plánů a prací. Stálo mnoho úsilí, než byla vyřízena otázka pořadu perikop kompromisem, jímž byla zavedena nová řada podle Apostolika pro ranší kázání, kdežto tradičních perikop evangelijních se nadále užívalo při službách Božích dopoledních, epištolických pak o nešpoře. Tiskrozáhleho, Summovníku, jež Augusta podnikl bez dohody s ostatními Staršími, byl zastaven; oficiální bratrskou postilou se později stal „Výklad řečí Božích“ B. Ondřeje Štefana [1575]. V Čechách, kde stále ještě platily protibratrské mandáty Ferdinandovy, pokoušel se B. Augusta znovu o jednání s podobojími, jmenovitě r. 1570 s adminis-

trátorem Martinem Mělnickým. Sestavil dokonce instrukci, jak by se Bratří připojili ke společné konsistoři. Také někteří bratřští páni k tomu směřovali. Víme, že Blahoslav zastával s moravského hlediska opačné stanovisko. Mezi ním a Augustou rostl rozpor, v němž byla v této otázce většina Úzké rady na straně Blahoslavově. Krátce před svou smrtí [13. ledna 1572] přestal Augusta zastávat úřad sudího jednak pro nemoc, jednak že narážel na „děti, které ho dorostly“ [B. Jan Jafet]. I zápis v „Knize úmrtí“ je zastíněn tímto napětím. „Předivných silných a neustálých myslí člověk, a přenesnadný pustiti to, což on usoudil a míti chtěl, skoč zhůru neb dolů.“ Historikové Jednoty dlouho viděli v tomto neústupném muži především vladaře, jenž chtěl Jednotu vést podle svého zdání k cílům, které by ukojily jeho ctižádost. Je zásluhou Jos. Th. Müllera, že jeho postavu osvětlil rozбором jeho spisů z doby před uvězněním i zařazením jeho snah do příslušné spojitosti s celkovou situací v českém protestantismu a ukázal na důslednost a vnitřní zdůvodněnost jeho církevní politiky. O správném pohledu Augustově svědčí, že se Jednota v Čechách málo let po jeho smrti přece jen dala směrem, kterým ukazoval. Zatím však převažoval v církevní politice seniorů směr Blahoslavův.

[XVI]

Jednota bratrská v Polsku

I TAM, KDE BRATŘÍ ŽILI jako vyhnanci, pamatovali na stálý úkol daný Kristem církvi, aby byla poselkyní jeho evangelia svému okolí. V Prusích po té straně Jednota mnoho vykonat nemohla. Zato se jí nenadále otevřela možnost působení v Polsku, jí samé na podiv. „Velmi divná věc stala se jest, že pravda Boží, pro niž se ten lid vypovědět dal a z vlasti své vyšel, přenesena